

La commemoració del 70é aniversari propicià una colla de recerques i de reflexions públiques a l'entorn de les Normes de Castelló. D'altra banda, podem assegurar que disposem d'una informació força satisfactòria sobre les vicissituds que van precedir l'acceptació col·lectiva de la reforma fabriana

Els fonaments de les Normes de Castelló

Vicent Pitarch i Almela

■ Els precedents immediats

Naturalment, la necessitat de disposar de la codificació pertinent de la llengua nacional fou una exigència que va sorgir, també a la societat valenciana, com a producte de la Renaixença, malgrat el caràcter vacu i «inconsistent amb què es manifestà el moviment renaixentista per aquestes latituds. De fet, a començament del segle XX —per ser precisos, l'any 1902— el patrici Gaetà Huguet Brea llançava a Castelló de la Plana la consigna de superar «una tant grand falta de ficació» gramatical que aleshores dominava en el panorama cultural. Per cert, un amic d'Huguet Brea, el capellà benassalenc mossén Joaquim Garcia Girona, ben aviat adoptaria els criteris ortogràfics de *L'Avenç*, els quals menarien, com és ben sabut, a la reforma fabriana.

Siga com siga, als pocs anys d'haver estat proclamades, les Normes de l'Institut d'Estudis Catalans eren assumides per una colla d'entitats culturals valencianes, al capdavant de les quals cal situar la Societat Castellonenca de Cultura (SCC). Recordem que la Castellonenca havia estat fundada, el 1919, pels socis següents: Salvador Guinot, president; Lluís Revest, secretari; Ricard Carreras, Àngel Sánchez Gozalbo i Gaetà Huguet Brea, vocals, als quals s'afegia aviat Josep Pascual i Tirado. Aquests noms bé mereixen de ser adduïts ací, atesa la seua aportació —de significació diversa, com no podia ser altrament— a l'acte de concòrdia definitiu que van significar les Normes del 32.

De tota manera, ben mirat, els criteris normatius que feia servir la SCC no acabaven d'obrir-se pas

dins el món —d'altra banda, esquit— que constituïen els lletraferits valencians, entre els quals continuaven predominant les vel·leïtats ortografistes, que contribuïen a un caos gramatical considerable. Ara, amb penes i treballs, la demanda

criteris angulars que havien de regir la codificació desitjada els acabava d'explicitar el professor Revest en termes nítids: «L'únic sistema ortogràfic viable dels proposats fins a l'hora d'ara són les Normes de l'Institut [d'Estudis

L'ajuntament de Castelló de la Plana

d'una codificació lingüística plausible esdevingué més i més generalitzada segons progressava la dècada dels anys vint del segle passat. En un estudi recent, *Les Normes de Castelló. Textos i contextos*, hi he proposat l'any 1926 com a l'inici d'acceleració del procés que menaria a la signatura de les Normes, a Castelló de la Plana, en la data simbòlica del 21 de desembre de 1932.

Durant aquest període, quatre valencianistes foren claus, a causa de la seua intervenció directa i decisiva, en la gestació de les Normes: Adolf Pizcueta, Lluís Revest, Carles Salvador i Gaetà Huguet Segarra, als quals hem d'afegir Salvador Guinot, en consideració del pes de la seua autoritat civil. Els

Catalans]» i aquesta mateixa direcció era avalada pel president de la SCC, Salvador Guinot, en signar l'any 1931, en nom de la Castellonenca, la darrera crida *Per la nostra llengua*: «Creiem —proclamava Guinot— que res més pràctic i beneficiós pot ésser que acceptar les Normes de l'Institut [d'Estudis Catalans].»

Castelló de la Plana i la seua SCC

Sens dubte, aquesta percepció de catalanitat era compartida i professada pels prestigiosos socis de la Castellonenca, una sensibilitat que, també convé de tenir present, havia exhibit el setmanari *Taula de Lletres Valencianes*, la

redacció del qual l'any 1930 llançava la proclama —que afortunadament esdevindria definitiva— al món valencianista perquè es decidís a superar el caos idiomàtic ambiental. Per cert, amb la desaparició d'aquest setmanari admirable, la Castellonenca emergia, en el conjunt del país, amb un protagonisme sense parió, si més no dins el projecte de normativitzar, entre valencians, la llengua nacional.

El cas és que, ara mateix, circula en qualitat de tòpic la condició de focus cultural preeminent amb què Castelló era considerada a finals del primer terç del segle XX entre els cercles cultes de la catalanitat, pel cap baix. Una tal consideració havia estat esbombada per Gaetà Huguet Segarra, el qual —en el núm. 4 de *Timó*, el butlletí de Proa— posava en boca d'Azorín aquell diagnòstic famós que «la seu de la intel·lectualitat del País Valencià és a Castelló.» Ben mirat, l'admiració que provocava el Castelló cultural d'aleshores la tenim confirmada a bastament, tal com testimonien Jaume Bofill i Mates, Robert Moròder, la redacció d'*El Camí*, Carles Salvador o Enric Navarro Borràs, per citar uns exemples significatius. Segurament, al capdavant de la colla d'admiradors que tenia l'àmbit cultural castellonenc hi havia Feliu Elies i Bracons, el qual, sota el pseudònim de «Joan Sacs» i en un article de *La Publicitat de Barcelona* (1927), havia trencat una llançà a favor de la SCC, en la qual admirava una «feina europea, feina seriosa i útil, treball propi de la gent preparada i solvent que pot actuar a l'europea.»

Definitivament, les circumstàncies decidien que l'únic port on podia arribar amb fortuna el vaixell de la normativització peremptòria era la capital de la Plana. Ho proclamava en termes inequívocs E. Navarro Borràs: «Tenim els ulls posats en Castelló. La Societat Castellonenca de Cultura és una entitat que, només nomenar-la, desperta en nosatres tants records d'un alt valor espiritual, tan exemplar persistència, tan meritoris servicis [...] El Centre de Cultura Valenciana el tenim a casa, però la seua labor no irradia com voldríem.»

Balanç provisional

La commemoració del 70é aniversari propicià una colla de recerques i de reflexions públiques a l'entorn de les Normes de Castelló, com ara la projecció de les Normes damunt la societat d'avui. D'altra banda, a hores d'ara podem assegurar que disposem d'una informació força satisfactòria sobre les vicissituds que van precedir aquella decisió venturosa que fou l'acceptació col·lectiva de la reforma fabriana, per part de l'entramat social del valencianisme, l'any 1932. En

El «Fadrí» de Castelló de la Plana

aquest sentit, el lector corrent té a l'abast una pila considerable de documents il·lustratius que marcaren el camí que va conduir a la signatura de Castelló de la Plana. És evident, de tota manera, que, de textos d'aquest caire, en deuen restar bastants ocults entre la paperassa de les nostres hemeroteques, que caldria exhumar. Fóra convenient, sense anar més lluny, de disposar d'accés directe a la pàgina del diari castellonenc *Libertad* de 1930 que va reproduir la crida de Salvador Guinot, o al prospecte original de llançament (1930) de *Nostra Novela* i, per descomptat, al setmanari castellonenc *Izquierda* (1932), desaparegut sense deixar rastre a les hemero-

teques de la localitat. No cal dir que en aquesta direcció l'àmbit de recerca és ampli. En concret, la desaparició dels exemplars de *Libertad* i d'*Izquierda* de les nostres hemeroteques deu tenir molt a veure amb l'espoli que vam patir a mans del franquisme i que ara s'aixopluga a l'arxiu de la ignomínia, amb seu a Salamanca.

També constatem amb satisfacció que l'efemèride dels 70 anys de les Normes va gratificar-nos amb un petit avanç en la identificació biogràfica dels seus signataris. En aquest apartat hem d'afegir un guany recent, el de la identificació, gràcies a la informació facilitada per Rafel Sena, d'Emili Baró i Bori. Tanmateix, tot i els intensos esforços esmerçats a precisar la identitat de Llorenç Sorlí Ballester, ara mateix aquest signatari continua mostrant-se com un desconegut. Hi ha més protagonistes de les Normes de Castelló, la personalitat dels quals necessitem de perfilar, i són Manel Cervera, Francesc Garcia Gascon, Josep Gasch, Vicent Sanchis Sugeráñez i Manel Tetuà Cases. Val a dir que, en aquesta parcel·la concreta, hem de confiar força dels estudiosos de la història de Lo Rat Penat.

Finalment, una altra línia de recerca hauria de constituir-la, per exemple, la implementació del registre bibliogràfic sobre les Normes que avui tenim a l'abast. Fet i fet, heus ací, doncs, un grapat d'invitacions a estudiar o, si ho preferiu, què podem assumir per als propers quatre anys, tot preparant un dels camps d'estudi que poden integrar la celebració de les noces de platí de les Normes de Castelló. Sens dubte, aquest capítol de la història de la gestació de les Normes haurà d'anar acompanyat de la invitació a debatre d'altres temes centrals en l'anàlisi de la funció social de la llengua, tals com, posem per cas, la comunicació a l'era del ciberespai o les alternatives del català davant els fluxos immigrants. ■